

FENT CARRERANY

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL

"FENT CARRERANY".

MARIA DE LA SALUT.

SUMARI

Editorial i Sumari,	2
Estatut, Parlament i Autonomia,	3
Tercera Edat,	4
Sa farinera III,	6
De la matèria, la llum i les substàncies acústiques,	7
Sa Xerradeta,	8
La columna de la Llengua,	10
Forasters,	10
Pàgina Bíblica,	11
Bullit de Notícies,	12
Demografia,	14
El temps,	14
Poemes i Gloses,	14
Trobada d'Escoles Mallorquines,	16
Casa de la Vila,	17
Un rellotge Casolà; Fes-te'n un,	18
Correu Obert,	19
Carrerany Esportiu,	22
Activitats de l'Associació,	24

EQUIP DE REDACCIÓ

Magí Ferriol Bauzá
Jaume Ferriol Fiol
Nadal Josep Ferriol Negre
Pere Fons Pascual
Catalina Mas Bergas
Antoni Mas Negre
Jaume Mestre Llompart
Joana Maria Queral

COL·LABORADORS

Jaume Albertí
Jeroni Albertí Picornell
Francisca Bergas i Mas
Antoni Carbonell Castelló
Delegació d'Informació de
l'Ajuntament de Maria
Andreu Forteza
Clement Garau i Salvà
Joan Gelabert Mas
Miquel Oliver Roig
Bartomeu Monjo Sureda
Catalina Negre
Victori Planells
Rafel Soler i Gayà
Onofre Sureda Ribas
Magí Nadal
Miquel Vives

Portada: Servidors Taula
Tercera Edat,

Editorial

QUALSEVOL ASSOCIACIÓ QUE PROPOSI COM A TEMA: "L'UNIO FA LA FORÇA", NO TÉ MANERRES DE FRACASSAR. L'EXIT DEL TOT DOLENT NOMÉS POT VENIR DE LA DIVISIÓ: "DIVIDEIX I VENCERAS". SEPAREN ELS QUI VOLEN DESUNIR PERSONES, GRUPS, SINDICATS, ASSEMBLEES, REUNIONS, MANIFESTACIONS, POBLES, ETC.

LA TERCERA EDAT DE MARIA HA CERCAT ELS SEUS REPRESENTANTS I HA POGUT ACONSEGUIR QUE FOSSIN ELS QUE VOLIA LA MAJORIA.

PEL QUE ES VEU, ÉS UNA JUNTA UNIDA, SACRIFICADA AMB GANES DE FER FEINA. HO HA DEMOSTRAT AMB LES PRIMERES PASSES I HO DIUEN ELS MÉS DE 350 SOCIS.

EL SOPAR DE MÉS DE 308 PARTICIPANTS, AMB AQUELL COMPORTAMENT CORRECTE, AMB ALEGRIA D'INFANT, FORÇA DE JOVENTUT I SENY DE TERCERA EDAT, DEMOSTRA SOLIDARITAT, COMUNITAT, UNIO I CONFORMITAT AMB ELS DIRIGENTS.

SÓN REPRESENTANTS QUE SABEN ARROMANGAR-SE COM QUALSEVOL SOCI.

POCS SÓN ELS QUE CRITIQUEN AQUESTES ACCIONS NOBLES DELS NOSTRES MAJORS.

SÓN PERSONES QUE NO SABEN VÈNCER, PERQUÈ NO SÓN VIOLENTS NI GUERRERS, PERÒ SABEN CONVÈNCER PERQUÈ SÓN SABIS, TENEN QUALITATS I DONEN EXEMPLE. LES ARMES VENCEN, LES VIDES CONVENCEN.

SEGUIU ENDAVANT, TENIU MOLT DE TERRENY PER CORRER I MOLTES COSES PER A FER.

CONFIAM AMB VOSALTRES I SAPIGUEU QUE HI HA MOLTA GENT A MARIA QUE ESTÀ DISPOSTA A DONAR-VOS UNA MÀ.

Edita:
Associació Cultural FENT CARRERANY
Femenies, 1
07519 Maria de la Salut

Imprimeix:
Apostol y Civilizador
Petra
Nº Depòsit Legal: PM-457/1986

+++++
+ La redacció de Fent Carrerany +
+ no es fa responsable de les +
+ opinions dels qui hi escriuen +
+++++

PREMSA FORANA

Estatut, Parlament i Autonomia.

Shell diu que "la democràcia exigeix l'existència d'institucions que permetin al poble sobirà expressar la seva voluntat i participar, d'aquesta manera, en el procés de formació de la voluntat política". En conseqüència, dins una democràcia parlamentària com és la nostra, les institucions tenen la funció d'acollir els representants populars, als quals s'encomana la tasca de legislar. El nostre Parlament, per tant, és la suprema manifestació de la democràcia, en forma d'autonomia legislativa i com a cambra representativa.

Els avantatges de l'autonomia política se centren en una major participació popular en les tasques públiques, una aproximació de l'Administració al ciutadà, la recuperació de les nostres pròpies institucions històriques, adaptades a les circumstàncies i al temps, una certa quota d'autogovern que satisfaci bona part de les nostres aspiracions nacionalistes, un major i millor control poden prendre decisions polítiques, a més, i sobretot, de la capacitat de dictar normes jurídiques d'acord amb llurs Estatuts. I en el preàmbul de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears es manifesta, en

primer lloc, l'afirmació de la voluntat autonomista del poble de l'activitat i la despesa públiques i, sobretot, aquesta capacitat de legislar.

La nostra organització estatal, contemplada en el marc de la Constitució, concedeix a les Comunitats Autònomes, no només la capacitat administrativa, sinó l'autogovern, la qual cosa significa que aquestes de les Illes, de la institucionalització de l'autogovern i de la solidaritat entre els pobles que integren la comunitat insular, mitjançant l'aproximació i el respecte mutus.

Els principis fonamentals en què es recolza el nostre Estatut són, lògicament, els que inspira la Constitució Espanyola; però és important recordar que fou necessari un camí llarg i difícil per a redactar-ne el document bàsic, que s'aprova finalment dia 7 de desembre del 1981, per a iniciar-ne els tràmits parlamentaris pertinents que havien de culminar dia 25 de febrer del 1983, data en què fou sancionat el text legal pel Rei.

Durant aquests cinc anys de vigència estatutària, s'ha pogut comprovar que la nostra capacitat per a legislar i governar és plena i total, que l'Estatut ens és un marc eficaç i vàlid, i que

les reticències d'aquells que, exercint el seu dret lliurement, en votaren en contra, s'abstingueren o no en participaren en l'aprovació per renúncia, eren fruit de temors injustificats.

Hem sabut fer testimoniatge de les nostres capacitats polítiques de la mateixa manera en què, en molts d'altres aspectes, hem demostrat d'altres valors que ens han situat com a capdavanters en relació amb la resta de les Comunitats espanyoles. En aquest sentit, és necessari recordar que l'anomenada "línia lenta" per a accedir a l'Autonomia, determinada per l'article 143 de la Constitució, al qual ens hem acollit, com a alternativa a la "línia ràpida" del 150, fou tot un encert, perquè ara podem accedir a una possible reforma de l'Estatut, mitjançant una revisió adequada d'aquest, per tal que el document pugui reparar les carencies actuals d'una manera eficaç i positiva, a partir d'un examen minuciós i conscient dels errors en què poguem haver caigut, els desencerts en què hàgim pogut incórrer, i, sobretot, a partir de l'anàlisi de l'experiència d'aquests cinc anys.

És necessari tenir un coneixement exacte de les possibilitats reals, el sostre i les limitacions del nostre Estatut, amb el qual no és possible actualment, entre d'altres coses, l'acceptació de determinades competències transferides des de l'Administració Central a l'Autònoma.

Quan es parla, per tant, de revisar l'Estatut, es fa sobre la base d'una necessitat legal, i no com a expressió d'una aspiració política -que també ho és- gratuïta. Aquests cinc anys són, doncs, una experiència gratificant i única. Constitueixen la primera passa d'un llarg camí que tot just hem començat; però, sobretot, són una fita històrica que hem tengut el privilegi de viure i protagonitzar.

Jeroni Albertí i Picornell
President del Parlament de les Illes Balears,

Jornada gran

Denou de març, dia memorable.

Més de tres-centes persones de la tercera Edat, soparen plegats al nou local.

Hi assistiren, entre altres, el batle de Maria i els regidors, el Delegat del Govern, Sr. Carlos Martín Plasencia i el President del Parlament Balear, Sr. Jeroni Albertí.

La cuina estava a càrrec del gran cuiner mariando Antoni Castelló Vanrell i vint joves de Maria, que amb corbati i davantal blanc, amb l'alegria pròpia de la joventut, servien als seus padrins.

Aquesta Junta Directiva de la Tercera Edat de Maria, o ha estat molt encertada, o en saben, o el poble ha tengut molta de vista en la seva elecció... El cert és que fan meravelles, són persones decidides, desinteressades, plenes de vida i dispostes sempre a treballar el màxim.

Ànim i endavant i quan sentigueu una crítica destructiva, no fa falta ni que vos gireu darrere.

DISCURS DEL PRESIDENT PERE MAS BUNYOLA.

Bones tardes a tots:

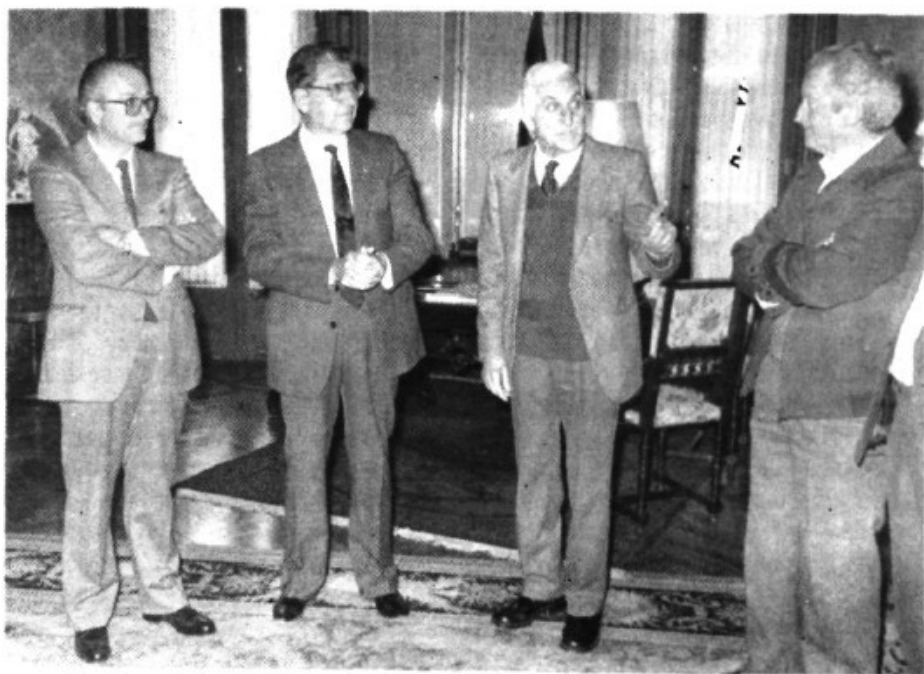
Només dues paraules per agrair-vos a tots la vostra presència, la que fa possible aquesta festa; molt especialment agrair que sigui amb nosaltres el President del Parlament

Balear, Sr. Jeroni Albertí, el Delegat del Govern, Sr. Carlos Martín Plasencia, perquè han demostrat que tenen simpatia amb la nostra associació i son sensibles als nostres problemes. Agraïm també al Sr. Batle de Maria que sempre estigui disposat a atendre les nostres necessitats. Volem destacar que aquesta festa surti bé perquè son molts els qui han fet feina, demostrant que son capaços de col·laborar. Tots els membres de la Junta Directiva, molts de membres de l'associació, homes i dones, han preparat taules, ha pelat patates, han cercat el que fes falta amb vertadera il·lusió, el cuiner que ha aportat feina dessinteressada i bons consells. Tots els joves que ens alegren

amb bona cara i bon servici. les monges que ens han cedit amablement la seva casa, i finalment, a tots els que són aquí, sense vosaltres ni hi hauria hagut festa ni sopar. Esperem que no sigui la darrera. Moltes gràcies a tots.

ALTRES DISCURSOS

El Delegat del Govern digué, entre altres coses: "Vull donar les gràcies a les persones de la Tercera Edat perquè els més joves són conscients de la seva feina i de què, gràcies a ells, ara disfrutem d'una millor societat, tenim unes comoditats que vosaltres no tiguèreu, que, gràcies a vosaltres, ara podem disfrutar. Això ens ha de servir d'exemple perquè també nosaltres

per la 3ª Edat

deixem una societat millor pels nostres fills".

El nostre Batle, Miquel Torelló, entre moltes paraules, en digué com aquestes: "Primer de tot vull donar les gràcies als qui s'han desplaçat des de Ciutat. Això de vegades no és tan fàcil."

En nom de l'Ajuntament prometé porcelles i coberts.

El Batle Torelló recordà al president Albertí: "Vós i jo ens aeturarèrem per pensar com fer la Residència, on també hi prengué part el Batle de torn, que en aquelles hores era en Miquel Oliver, a qui també don les gràcies".

Segueix el Batle: "El President de la Tercera Edat vengué amb el problema dels coberts, si llogar-los, si cadascú duia els seus de caseva... Però a mi em va parèixer millor comprar-los i així ho hem fet."

El nº 1 del Consistori s'omplia la boca de dir: "El nostre poble, que és el millor de Mallorca, vos dóna les gràcies".

El Sr. Torelló acabà el discurs i digué: "En nom de Déu, en nom vostre i de tota aquesta gent: Molts d'anys i que dinars com aquest en poguem fer un parell cada any, que no vengui a un".

El Sr. Jeroni Albertí, digué; "Veig gent jove, més vella, gent de Tercera Edat, de Segona, joventut. Aquest és un dels punts

més importants que ha de complir un local de Tercera Edat".

Digué, amb molt d'encert: "No hi ha dubte de què una societat que no és justa amb els seus vells, és una societat que no té futur".

El president, citant la Balanguera, digué: "Si vosaltres que sou la soca, no estau ben arrelats, les branques, que som nosaltres, no donarien fruits. Vosaltres sou la vertadera soca pel que heu fet, pel que heu treballat, pel que heu hagut d'aguantar i sofrir. Tot això fa, gràcies a vosaltres, que avui siguem un poble de futur".

El Sr. Albertí acabà dient: "En nom meu i de la meva senyora vos don les gràcies i vos dic que som el vostre amic".

L'alegria de la gent era tanta que vessava.

En nom de la societat de la Tercera Edat de Maria, avui tenim molta alegria perquè tenim per companyia tota la gran autoritat, els qui han vengut de Ciutat o son ñadius de Maria. Sabeu lo que jo voldria que mos vèssim un altre dia amb tanta de germandat.

Ja que a mi m'heu convidat, a tots vos saludaria i amb salut i alegria jo també m'agradaria bon dinar de germandat i salut cada autoritat i tot es poble de Maria i si m'heu de mester cap dia en tot el que volgheu sia, disponeu d'aquest criat.

TOT VOS SIGUI FELICITAT

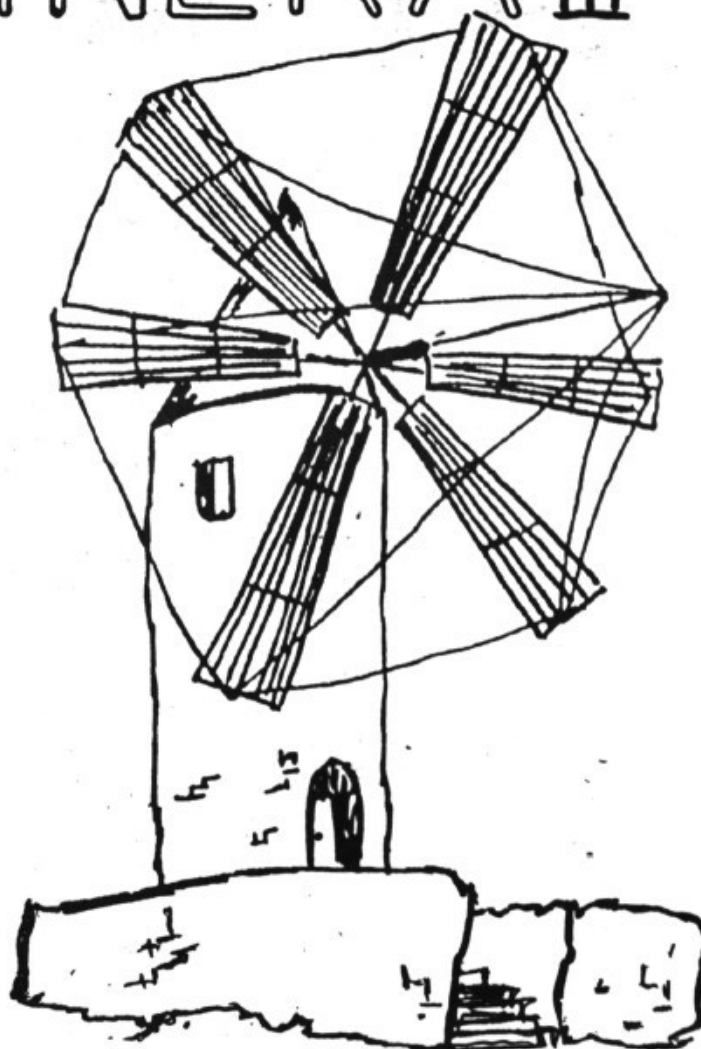
SA FARINERA III

Cronologia de Sa Farinera

- Finals del segle passat:
L'hereu des molí de vent des Pujoleit és En Martí Gual Monjo.
- Principis del segle XX:
En Martí Gual deixa el molí a Pedro Gual Ribas. Aquest forma societat amb en Gabriel Gual Ribas. Al cap de poc temps se'n va a Mèxic.
- Devers l'any 1920:
En Pedro Gual forma societat amb En Pere Barceló. Introducció de l'electricitat. S'esbuca el molí de vent, Motor de Gasoil.
- Any 1946:
Torna En Gabriel i compra les accions a n'En Pere Barceló.
- Any 1948:
La societat es transforma en "Gual y Hermanos S.L." (José Ortiz, Martí, Tòfol i Miquel Gual Tauler).
- Any 1969:
Es dona de baixa Sa Farinera.
- Any 1971:
Acta de compra-venda. A partir d'aquest moment pertany a "Hermanos Vives S.L." (HERVI SL)
- Any 1980:
Instal·lació d'uns grans "silos" (graners).

Cloenda

- Es tracta d'un municipi eminentment agrari, amb una extensió mitja relativament petita.
- És una de les indústries més importants del poble, tant per l'estructura com per la repercussió que té damunt ell.
- Ha passat per distintes etapes: en primer lloc, es dedicava a la molduració. Actualment es dedica a la compra-venda de cereals i molduració dels mateixos.
- Per fer les grans transformacions de "Sa Farinera" ha estat necessària una gran suma de capital.
- A Maria, abans dels anys 50, sols hi havia un lloc on podien transformar el blat en farina.
- Al no haver medi de transport, Sa Farinera tenia un ase que podia esser utilitzat per qualsevol persona que volgués du els sacs de blat a moldre.
- Un fet molt important que es produí a l'any 1921 fou l'electrificació del poble de Maria. Els motors estaven a Sa Farinera.
- Quan aquesta farinera passa a mans dels germans Vives es construeix un "silo" de gran capacitat per emmagatzemar gran quantitat de cereals. Hi ha una gran facilitat per descarregar camions d'elevat tonelatge.

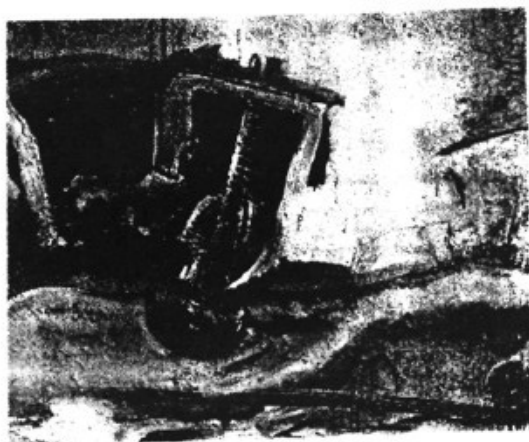
- La comercialització no sols té caràcter local sinó més bé, comarcal.
- Es dediquen a l'experimentació de noves varietats de cereals.
- Els pagesos no veuen en bons ulls que els diguin els avantatges que té sembrar una llavor a l'altra. Creuen que sols és per l'interès dels venedors en treure al mercat el seu producte.
- Actualment, Sa Farinera es dedica a vendre adobs.

Bibliografia:

Maria de la Salut; Un exemple de paisatge dins el Pla de Mallorca, Bartomeu Pastor Sureda.

Antoni Carbonell i Castelló, Juny-1981

És un goig per a mi convidar-vos a veure l'obra del mallorquí Pere Alemany que, ara per primera vegada, penja les seves teles a la nostra illa d'Eivissa. Entre aquestes teles em vaig perdre pocs dies abans que fossin engronsades pel vaixell que, endevinant ones, uneix les dues illes.

A l'ampla estança del pintor em sobtaren les seves evocacions ciutadanes, i una fredor d'esglai em va recórrer la pell: urbs d'angoixa i crit, solitud darrera i essencial. Davant, formes corbes; tubs o venes sagnants, reixa aclaparadora o subsòl de claveguera definitiva. Una altra tela mostrava àmfores desenterrant-se. La Gran Desfeta. Nuclear

*Crepuscle i lluna:
així, en l'any que s'apaga,
dins fosques fulles,
s'encenen les taronges,
penyores d'esperança.
(Marià Villangómez)*

o mística. Aleshores rellegia mentalment Foucault:

*"Les muntanyes s'enfonsen
i esdevenen planes,
la terra vomita morts, i els
ossos es veuen
ja per damunt les tombes:
les estrelles cauen, la terra
es crema, tota la vida s'as-
seca i mor. La fi no té va-
lor de trànsit o promesa; és
l'arribada d'una nit que
devora la vella raó del
món."*

En arribar a casa, vaig agafar de la biblioteca *El cop a la terra* de Villangómez:

*"Aquí estan enterrats uns déus antics,
uns déus cruels com solen ser-ho els déus...
... Ara la terra ofega homes i somnis"*

Ai, ciutats nostres, alçades violant la nit sacra dels hipogeus! Ai, ciutats nostres, que profanau els somnis dels déus antics!

Altres teles de Pere Alemany eren, però, formes rotundament elementals aptes per al suggeriment, textures que incitaven la curiositat de palpar, mbits musicals resoltos lleugerament com per fer fàcil la sonada. Les panxes d'un violoncel vessant sensualitat. A la guitarra, més enllà del cordam, ls arpegis insinuant-se. El teclat càlid i bellugadís del piano pressentint l'empremta del desig.

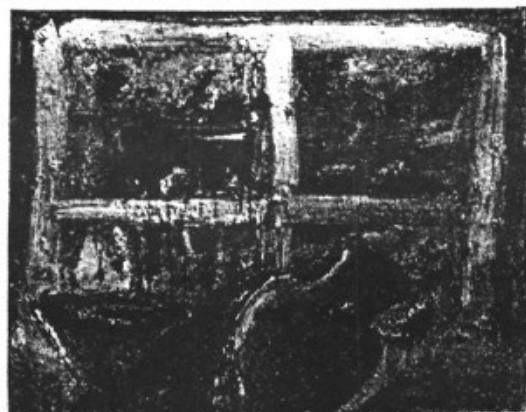
"Carpe diem". Iniciau el vostre càntic. Ara és pot. Resseguiu ací i allà blanques fileres de pentagrames: vos hi podeu enfil·lar i recrear els somnis, orxeres, negres o fuses.

La música és sempre apropament, relació fructuosa, guariment de nafres. Aquestes les obren camins sonors de joia, camins terapèutics, doncs. (Ja per a Aristòtil, la música era catàrtica, i Plató la recomanava per a les angoixes fòbiques. El naturalista del *gle XVI* Gianbattista della Porta afirmava que el so de les flautes fetes amb fusta d'el·lèrr era un bon remei per a les malalties nervioses). Així una bona recepta per a l'esgafament pot ésser refer universos de colors i músiques.

En les teles que podeu veure, la matèria i la llum ens porten a les substàncies ístiques. Els antics perses creien que aquestes substàncies acústiques eren l'origen l cosmos i que d'elles germinaven la llum i la matèria. Jo crec que la música és a conducta humana. La música no és mística; en tot cas, és misteriosa i màgica, r humana.

Vegeu el discurs pictòric d'En Pere Alemany, incitació aferrissada a exercir la conió humana.

VICTORI PLANELL

SA XERRADETA:

En Pere des Moli:

Pere Perelló Castelló, alies Pere des Moli, nascut el 34, a Son Puig, en el carrer més hermós de Maria, a la mateixa casa que actualment viu, herència dels seus pares.

* Pere, voldries contar-nos algunes coses de quan eres petit?

- Quan era petit anava a escola, com ho fan el al.lots, però no vaig poder acabar perquè mon pare m'envià a guardar porcells.

* I quan fores més grandet què feies?

- Quan vaig esser més gran vaig començar a fer de llauner. Tenia de 12 a 13 anys.

* I qui era el teu mestre de les llaunes?

- Mestre Martí Blai, s'home de madò Catalina. Era un italià que nomia Martí Vacciano Silano.

* I després?

- Després vaig tenir una experiència de muntanya.

* Eres excursionista?

- No, vaig anar dos anys a collir oliva amb ma mare.

* I a on?

- A Balitx de Dàlt. Era una finca dels senyors de Son Ramis d'Inca.

* Com era la vida dels collidors d'oliva?

- El matí mos aixecàvem amb una bona son, quatre grapades d'aigua per sa cara, foc, un poc de pa torrat, dues olives i oli a voler. Lo cert és que hi havia més rusca que ganes de fer feina.

* Què no tenieu descans?

- Els diumenges anàvem a Sóller per veure si mon pare ens havia enviat alguna coseta de Maria per poder fer ses sopes durant la setmana.

* Acabada l'oliva, què passà?

- Cap a ca nostra falta gent i a tornar guardar es porcells s'ha dit.

* I llavors?

- Llavors me va sortir feina a ca l'amo En Martí de Son Monjo. Hi vaig estar de 13 a 14 anys. Primerament feia feina amb un cavallot que tenien i després compraren un tractor i jo vaig esser es tractorista. En es servici militar me vaig treure es carnet de segona.

* I què feres amb el carnet?

- El carnet me va venir bé per tornar fer feina amb l'amo En Martí Vacciano. Mos n'anàvem a vendre per ses places i jo manava el cotxe. A ell no li anava massa bé el conduir. Li agradava més buidar-ne qualque una.

* Quin temps feres de llauner?

- Uns 7 o 8 anys, però al mateix temps feia el correu de Sineu.

* I què és això del correu de Sineu?

- Feia el correu per l'amo En Joan Xeremia, oncle dels "Xeremies" actuals. Una vegada me'n va passar una de sonada: els passatgers tengueren por d'arribar al tren perquè el camí estava malament i jo vaig arribar totsol i els passatgers arribaren a peu més tard. També una vegada me'n vaig anar en es cine i sa gent va haver d'esperar més de dues hores dins es camió.

* I que va durar molt això de fer llaunes i transportar gent?

- No, me vaig cansar i vaig voler provar de fer picapedrer amb un tal Toni Moixet. Anàrem a fer feina a l'urbanització de Betlem.

* I després de Picapedrer, què?

- Llavors me vaig llogar a una possessió: Son Joan Arnau. Hi vaig estar quatre anys seguits i un grapat més hi vaig anar a fer feina.

* Vèiem Pere, i això de voler estudiar solfa, què era?

- No, és que a Maria hi havia una banda i jo vaig dir a mon Pare: "Voleu que vagi a estudiar solfa?". I me contestà: "Què no trobes que en dus ja de solfa a bastament?".

* Aquí on vius, en es moli, diuen que el carrer no passava. Què feres perquè hi hagués carrer?

- Vaig demanar en es batle per llevar sa cuina, la vaig tomar i així va quedar pas lliure per a tothom. Llavors, com que s'autoritat ja no se'n recordava me volien fer pagar s'asfaltar.

* Pere, realment ets un exemple de civisme i comunitat, tu dones pas en lloc de tancar-lo com fan altres que, al millor, es creuen tenir més categoria, però resulta que la categoria, la moral i la justícia la té En Pere des Moli.

Bé, Pere, ara resulta que te guanyes les sopes repartint diaris, duguent notícies de casa en casa. Com aconseguiries aquesta feineteta?

- Mestre Andreu me'n parlà.

* Qui és mestre Andreu?

- Mestre Andreu és es qui repartia es diaris. Un qui viu a Sa Raval. Ben popular i bona persona. Havia tornat vell i volia deixar aquesta feina i m'ho digué a mi.

* Ja fa molt de temps que reparteixes diaris?

- En acabar aquest any en farà cinc.

* Quants de diaris reparteixes?

- 40 des Diario de Mallorca

20 Balears

22 Ultima Hora

15 El Dia

En total, 97 que tots són subscriptors.

* A part d'aquests, en vens?

- Els dies feiners no se'n venen gaire. Un dia amb altre, en venc uns deu exemplars. El dia que en venc més és el diumenge.

* Només dins el poble o també per fora vila?

- No, també me fan trascar per fora: Son Perot, Na Parotxa i en es Pujol.

* Et donen propina per anar a fora?

- Qualque vegada, una bona gelada; però així mateix amollen alguna coseta.

* Veiem, Pere i com et va pegar l'idea de posar ovelles amb en Tòfol de Son Niell?

- Jo ja havia tengut cabrides i ovelles i en Tòfol un dia em va dir: Vols què mesquem ses ovelles? I a mi me caigué bé. Cada un coneix les seves ovelles. Jo n'hi tenc una vintena. Juntam les terres i la feina.

* Ademés de les ovelles i els diaris, fas altres feinetes?

- Si me surt qualque xeripa pel poble, la faig a estonetes.

Pere des Moli, home honrat, servicial, amable, popular, fadri, sense tenir massa casera. Home sensible a les necessitats dels altres i amic de tothom. No és capaç de fer mal ni a persones, ni a plantes ni animals.

Gràcies, Pere, per

haver volgut dialogar amb nosaltres i gràcies per l'exemple que dones al poble de Maria.

Pere Fons

1

Jaume Ferriol

LA COLUMNA DE LA LLENGUA.

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA:

COLOM I PASTOR, BARTOMEU. "Els principis de la Llei de Normalització Lingüística a les Illes Balears". Palma: Obra Cultural Balear, 1987.

El llibre de Bartomeu Colom, "Els principis de la Llei de Normalització Lingüística a les Illes Balears", editat per l'Obra Cultural Balear, és el primer intent -força reeixit- d'analitzar el contingut de l'esmentada Llei, aprovada solemnement -i gairebé entusiàsticament- per totes les forces polítiques de les Illes fa devers un any i mig.

Avui en dia, quan el sector públic ha adquirit tanta importància, la supervivència de les llengües depèn més que mai de les decisions polítiques. Al nostre cas, la Llei de Normalització Lingüística és l'expressió concreta d'aquesta decisió. Com diu l'autor, estam davant una llei d'objectius "que fixa fil per randa la política a seguir en matèria lingüística.

Aquesta voluntat política, però, no es pot concretar només fent una llei. Cal executar-la. I és en aquest moment que el llibre de Bartomeu Colom esdevé molt útil i clarificador, per la minuciositat amb què analitza les conclusions que es deriven dels principis de la llei. La igualtat plena entre les dues llengües oficials, el fet que el català es consideri la llengua pròpia de la nostra comu-

nitat, la responsabilitat que s'encomana als nostres governants, el dret dels ciutadans a triar la llengua oficial que volen emprar en les seves relacions amb l'Administració, la promoció de la nostra llengua a l'ensenyament, als mitjans de comunicació...; són principis que suposen unes accions concretes dels poders públics. Els hem d'exigir, si volem salvar la llengua, que les duguin a terme fins a les darreres conseqüències. El llibre de Bartomeu Colom ens dona pautes de què podem exigir als nostres representants i suggereix quines decisions polítiques s'haurien de produir per a un correcte desplegament de la llei.

Es tracta, en definitiva, que la llei toqui de peus a terra. A més de l'aplicació correcta -i generosa- dels seus principis, fa falta estendre la seva influència a tots els àmbits. És imprescindible que els Ajuntaments aprovin els seus respectius Reglaments de Normalització Lingüística per regular el seu paper en la tasca de recuperació lingüística, que les escoles explotin al màxim les possibilitats que es plantegen a la llei, que el nostre Govern assumeixi d'una vegada "la planificació, organització, coordinació, i supervisió del procés de normalització de la llengua catalana, tal com mana la llei.

Els ciutadans, però, en tenim la darrera paraula. La lliure elecció lingüística -com diu Colom- "és un dels principis sobre el qual pivota la llei". No serviran de res totes les disquisicions si no exercim el nostre dret a viure totalment en la nostra llengua: a adreçar-nos a un desconegut sense canviar d'idioma, a tirar instàncies en català i que l'Administració ens hi respongui... Així omplirem de sentit els articles de la llei. Si no, es quedarà en una elucubració estèril.

Miquel Vives

FORASTERS

Ha estat en boca de tots, aquests darrers dies el tema, prejudici, dels forasters a Mallorca, a rel d'unes desafortunades declaracions del President Canyelles i les seves posteriors rectificacions al Parlament. Venia a compte pel problema de l'atur a les Balears.

A Mallorca, quasi mai hem usat el terme "foraster" amb el seu significat genuí que és tot allò que és de fora, després d'haver posats límits al dedins. Així, doncs, el qui és de fora poble és foraster, el de fora de l'Illa és foraster, el de fora del grup és foraster... Aquí

PÀGINA BÍBLICA:

FEIS-ME ENFORA AQUEST MAL GLOP.... Marc, 14,35.

Jesús de Nazaret, un revolucionari d'aquesta terra, com en Crespi o en Joanot Colom, en Sandino, Francesc d'Asís, Esteve, Tupac Amaru, Victor Jara, Amós, Gandhi, Bartolomé de las Casas, Moisés,... han sentit el glop amarg de la incomprensió, el rebuig, el despreci, i inclús el martiri.

Jesús, veient que ja estava acorralat, que els grossos havien aconseguit posar el poble senzill contra ell, es recolleix en un lloc apartat, de nit, dins un camp d'oliveres, on la lluna quasi plena projecte ombres traïdores. Creu que Déu encara està a favor seu. A ell prega dient: feis-me enfora aquest mal glop. Però, si he de ser covard, si he de ser un traïdor més, si això ha de significar deixar la lluita pel

poble i rendir-me en mans de lladres, explotadors i manipuladors de la societat, que no es faci el que jo vull sinó el que cal fer. Vós sou el poble, vós sou la societat, vós sou la justícia i la veritat; sou gent, gent que té sed, que necessita, que viu en barris de pobresa, que el consumisme i l'egoisme li ha tancat totes les sortides. Gent que no pot deixar de beure i drogar-se perquè així els hem ensenyat; gent que l'han duita a suïcidar-se per després acusar-la de criminal.

Aquest és el Déu de Jesús de Nazaret.

Aquest és el teu Déu? O prefereixes comprar un vestit, tapar-te la cara i caminar pels carrers, devora una creu, com un Judes més?

Pere Fons Pascual

hem anomenat "foraster", i donant-li moltes vegades un caire pejoratiu, als qui no parlaven la nostra llengua. Així no eren forasters els catalans, els valencians, ni tant sols els rossellonesos (Sud de França), andorrans o algueresos (Sardenya), els quals, essent naturals d'un país estranger, parlen la nostra mateixa llengua.

L'explicació que jo li don a aquest "odi" i repulsa al foraster és el de la imposició d'una llengua i de tot un sistema polític d'un país sobre un altre. És l'odi distint. Hem de fugir de

entre el dominat a la força i el dominador. Això passa a totes les zones del món on encara hi ha colonitzadors i dominadors. Quasi sempre aquell pobre home castellano-parlant que vingué a Mallorca a cercar treball en un moment en què aquí n'hi havia de sobre rebia aquest rebuig sense tenir-ne cap culpa de la situació política. Era un dominat més.

Però, en aquests moments, en què tenim una Constitució i un Estatut d'Autonomia, que corregeixen aquests errors d'antany, el camí que hem de seguir ha de ser ben

possibles racismes viscerals i mirar d'integrar dins el grup a tota persona de fora.

Aquesta integració, crec, s'ha de fer extensiva a tots els nivells. Hem de fugir d'aquests petits prejudicis racistes que tenim cap a aquells que no són dels nostres: cap als que no són del nostre grup d'amics, de la nostra família, del nostre grup polític, del nostre poble, de la nostra llengua, del nostre país, de la nostra raça,... i tractar-los com a persones. Amb els mateixos drets i deures i amb tot el que això significa. Magí Perriol

BULLIT de notícies

DES DE BOLIVIA

Des d'aquest país sudamericà, de l'altiplà, hem rebut una amable i alentadora carta de Sor Francisca Negre. Des d'aquí la saludam i al mateix temps li agraïm la seva atenció, i al proper número publicarem la seva carta.

L'Amo En Tomeu i els seus al-lots.

Es d'admirar i alabar la feina de-

sinteressada que està fent aquest

home. El poble ho reconeix.

PROGRAMA DE PASQUA

Dia 31, a les 9: Memòria de la Pasqua.

Processó: Passarà pels carrers Major, Villalonga, Sa Raval, Ses Corbates, Femenia, Deulosal, Sineu i Font i Roig.

Nota: Els veïnats duren el "Sant Crist" dins el seu carrer. Es marcaran les 14 estacions. No se convida a ningú perquè tothom hi està convidat.

Dia 1 d'Abril, a les 9 hores: Devallament.

Dia 2, a les 10 de la nit: Foc nou a la plaça de Dalt i Vigília.

Dia 3, a les 10'30 del matí: Encontrada a la plaça des Pou.

Animaran el Cor Parroquial i la Banda de Tambors i Cornetes

ELS VALLEMOSSA A L'ESCOLA

El passat dia 8 de Març, els al·lots de la nostra escola s'ho passaren d'allò millor, cantant i ballant, amb els Valldemossa. Aquesta activitat, patrocinada per "SA NOSTRA" té per títol "Les cançons de les illes, cançons del món", que en la seva onzena lliçó es dedica a les cançons de "Més enllà del Pirineu".

PREVENCIÓ D'OS I ABUS DE DROGUES

Organitzada per l'Associació de pares del nostre col·legi, tingué lloc el passat 18 de Març, al local de la Tercera Edat de la Casa de Cultura, una xerrada a càrrec de tres joves ex-drogadictes de l'organització "El Patriarca". El local estava ple, de gom a gom. I la xerrada, molt interessant, amb l'objectiu de donar a conèixer els terribles efectes que les drogues causen sobre els que cauen baix el seu domini.

és ben hora que tots prenguem consciència de què cal lluitar en cos i ànima contra la droga i contra els qui d'ella treuen el seu profit.

I DEL PACTE MUNICIPAL. QUÈ?

Sentim molts de rumors de què el pacte de la majoria municipal, que feren UM-IDM-PSOE està malalt, que està a punt de desfer-se. Creim que seria molt convenient que els seus component donassin explicacions públiques del que passa, i xerrassin un poc clar. Així els veïnats sabrien el que passa. Tal vegada no són més que bubotes.

TRUQUERS

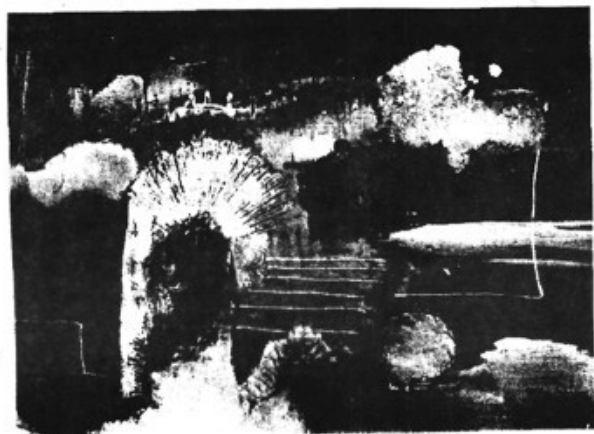
Idò què vos pensàveu! La parella de truquers formada per Guillem Cirerol i En Pep Rumbo, representant al Bar Can Tomeu foren una de les vuit parelles finalistes del Campionat de Truc de Mallorca. La fase final tingué lloc dissabte passat, 19, de Març, a la Banca March de Palma. Allà no tingueren gaire sort i no pogueren fer cap punt. Però, per ésser la primera vegada, està molt bé.

Enhorabona a ambdós jugadors.

BULLIT de notícies

PERE ALEMANY EXPOSA A EIVISSA

Durant aquest mes de Març, del 10 al 18, En Pere Alemany ha exposat la seva obra més recent, a la Casa de Cultura de "SA NOSTRA" d'Eivissa. És una mostra més de la puixant carrera del nostre pintor, del qual us oferim una mostra i uns comentaris de la seva obra a càrrec d'En Victori Planells, a la pàgina 7.

CONCERT CORAL A L'ESGLÉSIA

De vibrant es pot qualificar l'actuació de la Coral de Consell a la nostra parròquia, el passat dissabte, dia 19 de Març. Molt de públic que assaborí i obsequià amb forts aplaudiments les distintes intervencions de la Coral. El final, molt emotiu, el públic, d'empeus, aplaudint i la Coral també aplaudint al públic, agraint així la seva gentilesa.

Creim que això necessita que es repeteixi sovint amb l'objectiu de donar a conèixer el cant coral a qui el desconeix i que el poguem disfrutar tot.

Els rams de Son Fava de cada any són millors, deia la gent.

Casi, casi no han bastat.

Un altre any...

TEMPS DE PANADES

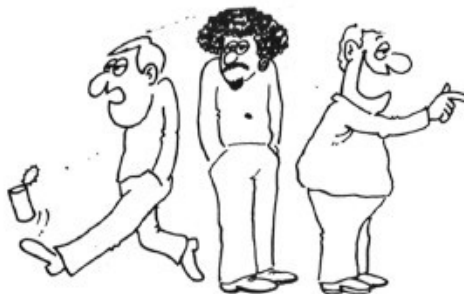
Sa panada m'heu de dar grossa i ben atapeïda si no la teniu beneïda noltros manam s'escolà.

Suposam que tots, si ja no les heu fetes, estau entre pastes, cabrits, mens i altres herbes, per a, com cada any, passar a enfornar les tan anomenades, típiques i saboroses panades de Pasqua, mejua d'aquests dies.

Què vos facin bon profit.

EXPOSICIÓ DE PINTURA

Els dies 31 de març i 1, 2 i 3 d'abril; estarà oberta en es llar de la Tercera Edat una exposició de pintura a carreg d'en Pep Roig, cap de redacció del diari Última Hora i que ens mostrarà molts de productes surgits de la seva afició a la pintura. Els qui vulguin comprar-li quadres ho podran fer.

VAGA A L'ENSENYANÇA PÚBLICA

Igualment, com a tot l'Estat Espanyol, el mestres del Col·legi Públic, feren vaga durant els dies 9, 10, 17 i 18 de Març. Els motius s'han ventilat bastant ja als mitjans de comunicació, aquests dies. Els mestres, a través dels seus, recentment elegits, representants sindicals demanen una equiparació salarial amb la resta de funcionaris, una solució a la responsabilitat civil, un augment a l'escala del complement de destí, poder negociar la jornada laboral, etc., entre altres.

La vaga tendrà continuïtat durant el mes d'abril si no es produeix un diàleg i entesa entre el Ministeri i els sindicats.

DEMOGRAFIA

BENVINGUT -----

Ha vingut al món el nin
Gaspar Pastor Caldentey
el dia 21 de març.
els pares són En Jaume
Pastor Sureda i Na Car-
me Caldentey Pascual.
Felicitat.

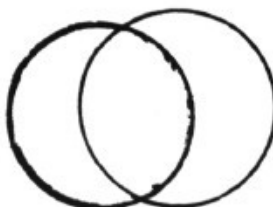

JA L'HAN FETA

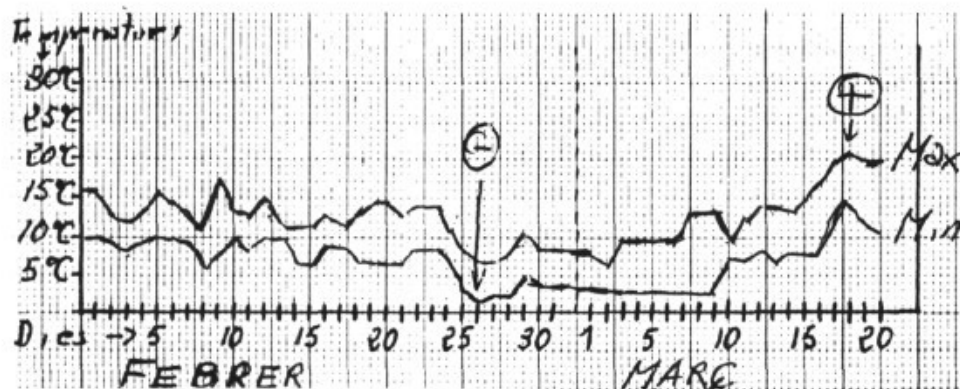

En Joan Font Alomar i Na
Maria Bergas Morey, es ca-
saren el dia 19 de març a
les cinc de l'horabaixa.

Que el vostre amor no
acabi mai..

EL TEMPS

Aquest mes de març hem quantes jornades ben ventoses, tengut de tot; fred els primers El que sí ens ha mancat ha dies (del 3 al 9 de Març el estat aigua; just 22 litres per termòmetre registrà una mínima metre quadrat caigueren el diària de 3'52 C) i calor els passat dia 5, però per lo darrers, arribant a 21 2 C el grasses que són les nostres passat dia 18, així com unes terres, no ha mancat sabó,

Poemes

JESUCRIST

Jesucrist va ser humà
com són les demés persones
ell no anava de bromes,
en sa vida molt lluità
quan ell compte se donà
de sa gran hipocresia
que en aquell temps existia
de tot se va rebelar.

Era fill d'un fuster
i de sa Mare Maria
de petit se distingia
Intel.ligent sortigué
i també molt arriscat
de tothom era admirat
tractant-lo d'home de bé

Quan va néixer Jesucrist
sa gent pobre se venia
com a bistis se tenia
per anar a treballar,
ell de molt prest observà
que era indigne i inhumà
es sistema que hi havia
contra sa llei lluitària
per fer-les modificar.

Va ser un gran socialista
en ses lleis ho demostrà
un programa exposà
de justícia i igualdat,
un home tota bondat,
també desinteresat,
lo que tenia ho donà
a tota sa vecindat.

Mendigant a dalt la terra
a tots els seus seguidors,
eren tots admiradors
d'aquella obra divina
treballant de nit i dia
per la gent orientar
amb ell tots varen trobar
es guia que convenia.

En sa forma de pensar
i en sa bondat que tenia
va agafar sa mania
de s'esclavitud llevar.
En part això va lograr
que no se vengués sa gent
i des d'aquell precís moment
s'ordre va canviar.

i

Gloses

Però tots es poderosos
aquell ordre estudiaren
perquè els perjudicaven
amb la manera d'obrar,
es comptes vol aplicar
a damunt sa gran riquesa
aquesta norma apresada
però no ho aconseguirà.

Motius li varen cercar
per poder castigar-lo
essent home de gran valor
s'obra no pogué acabar
es govern el condemnà
a morir penjat a la creu
els qui vivim ho sabem
que en aquest punt arribà.

Quin mal havia fet ell
per tenir aquell final
sense haver comès cap mal
i tenir tan expert cervell?
No haver-n'hi d'altre com ell
tan noble i piados
carragar-lo de dolors
fins que li feren sa pell.

és poderós no té entranyes
això està ben demostrat
d'enmig sempre ha llevat
aquell home que té manyes
amb ell mai t'afanyes
perquè te traicionarà
ja mos ve de temps llunyà
que sacudeix ses buranyes.

Tanta importància li daren
a s'exemple que deixà
que se va continuar
fins i tot el milagraren
i coses rares hi ficaren
ben difícils d'explicar
els cervells feu trastornar
en això s'ho proposaren.

Se varen atrevir a dir
que havia ressucitat
i tot malalt havia curat
pel mèrit que va tenir.
Tan bé que mos va venir
de la cort celestial
per llevar el molt gros mal
que en aquell temps existí.

De s'exemple que donà
Jesucrist damunt la terra
anaren ferra que ferra
per l'obra continuar
però no se va obrar
amb sa mateixa passió,
va ser a cops de bastó
i a molts torments, destroçà.

Jesucrist quan predicava
ho feia al descomptat
en tothom enrevoltat
tapat amb una "xilaba"
sa gent quan el contemplava
de fet tenia passió
al veure es predicador
sa miseri que passava.

Climent Garau i Salvà
Llucmajor, 3-1-88.

Tots es de sa Tercera Edat
d'aquest poble de Maria,
a jo ja me pareixia
que no en faltaria cap.

Mataren devuit porcelles
per fer un bon berenar
i es batle hi anà a menjar
i hi faltà el senyor Canyelles.

Mos daren per televisió
en es poble marier
perquè sa gent estàs bé
en aquesta funció.

Amb molta devoció
anàrem a berenar
per voler felicitar
al senyor Governador
perquè ho és l'amo major
per Mallorca Governar.

Déu mos do un bon camí
per poder tots caminar
també volem saludar
al senyor que és Albertí.

Andreu Forteza

Un home que té pessetes
passa gust de disfrutar.
Es rector he de convidar
un vespre a farinetes.
Sa barba s'embrutarà
i a sa cara hi tendrà
unes bones secretes.

Catalina Negre

Desig Guillem des Recó
a tu i a sa nostra filla
una muntanya d'alegria
que en tengueu més un altre dia
en tenir un verjó
repassou bé infantó.
Joan n'havès minyó
i si és nina, Joana Maria.

Magí Nadal

IV TROBADA D'ESCOLES MALLORQUINES A SOLLER

Dia 7 de Maig, dissabte de Sa Fira es celebrarà a Sóller la quarta Trobada d'Escoles Mallorquines. Més de 60 escoles de la nostra Illa protagonitzaran una jornada de treball i germanor entorn d'una lluita i un ideal: que el català i la nostra Cultura estiguin presents a les escoles en totes les activitats instructives, comunicatives i educatives.

L'any 1984 es reunien a Lluc les primeres nou escoles que iniciaren ensenyament en català: Mata de Junc, Escola Teix, Escolania de Lluc, Rafal Vell, Campos, Gabriel Alzamora, Lloret, Montuïri i Deià. Aquesta primera trobada fou una empena des de totes elles, des de la seu de l'Escolania de Lluc, i empena dels mestres de la C.E.N.C. (Comissió per a l'Ensenyament

i Normalització del Català), un col·lectiu que ha duit a terme una tasca constant fins avui.

Aquesta quarta trobada de Maig vol insistir, una vegada més, que la labor no s'ha acabat, que només just acaba d'iniciar-se. No hem d'oblidar que si avui la llavor s'ha començat a escampar a seixanta escoles és degut principalment, i quasi exclusivament, a la labor anònima i sense defallir d'uns professionals de l'ensenyament conscienciats, que des de les derreretes del franquisme, passant per l'esdeveniment de la democràcia i la nostra Autonomia, han hagut de substituir la manca d'iniciatives o les traves de les institucions.

Des de la Vall de Sóller es vol llançar un missatge de cos, d'unió,

de suma. Aquesta comarca ha aconseguit que set escoles damunt deu (Deià, Fossaret, Sant Vicenç de Paul, L'Horta, Ses Marjades, Es Puig i Port) treballin amb la nostra llengua, una llengua que necessita ser totalment present entre els infants, puix el dia de demà seran ells el qui hauran de defensar i escampar la nostra mallorquinitat.

Des d'aquestes línies volem entusiasmar a tot mestre a sumar-se a la quarta Trobada. Exposicions, actes, reivindicacions i bulles vos esperen; amb el desig que tots junts ens aníem a continuar o iniciar una labor que dona i/o donarà camí principal a la professió. La C.E.N.C. en serà guia i el Consell Insular i Ajuntaments de la Comarca en seran Suport.

Jaume Albertí Sastre
Binieraix (Sóller)

Maria

Casa de la Vila

COMISSIÓ DE GOVERN DE DIA 11 DE MARÇ

S'agafaren els següents acords:

- 1.- Aprovar l'acta de la sessió anterior (12-2-88)
- 2.- Aprovar el Padró Municipal de Vehicles de l'any 1988, per a procedir al seu cobrament.
- 3.- Aprovar l'expedient per activitat molesta de la Fusteria d'Antoni Cladera.
- 4.- A proposta del grup Independents de Maria es tractaren els següents temes:

- Subhastar entre els mestres d'obres de Maria; l'adequació de la primera planta de la Casa de Cultura, per a instal·lar-hi la Biblioteca.

- Parlar de les Festes que organitzarà l'Ajuntament aquest any per a poder marcar el seu pressupost: Sant Antoni, Festa des Pedal i de la Mare de Déu.

- Fer un primer estudi de les subvencions sol·licitades per les entitats de Maria:

Entitat	Pressupost	Sol·liciten
Associació Pares	764.000 pts	375.000 pts
Banda Tambors i C.	110.000 "	110.000 "
C.Ciclista Maria	245.000 "	Dèficit
C. d'Escacs	96.000 "	96.000 "
Cop de Gas	778.000 "	700.000 "
Fent Carrerany	1.300.000 "	300.000 "
F.C.Mariense	549.265 "	291.265 Def
Mitja Hora Després	175.000 "	175.000 "

TOTAL 4.017.265 "2.292.265 "

- Iniciar el procés per a normalitzar el nom del poble.

- Iniciar la confecció del pressupost per a l'any 1988.

5.- Aprovar la tercera i darrera certificació de l'obra "Pavimentació de camins veïnals" per un valor de 1.405.831 pts.

6.- Informació de què es poden sol·licitar ajudes a la Conselleria de Cultura per aquests conceptes: Cursos d'aprenentatge de català per a funcionaris, Ajudes didàctiques a les escoles de música (no en dobbers) i exposicions d'artistes locals.

7.- Educació Permanent d'adults: informació d'Alcaldia sobre el proper començament d'activitats a la Mancomunitat del Pla de Mallorca en aquest sentit.

8.- Aprovació de la liquidació del

Pressupost de l'any 1987.

9.- Aprovació de 7 expedients d'obres, 5 majors i dos menors.

Precs i preguntes: El grup socialista demana siguin tractats els següents punts:

- Canviar la formació de la Comissió de Govern, integrant-la un membre de cada grup.

- Passar per Comissió de Govern totes les contractacions, menors de 100.000 pts incluídes, citacions a persones o funcionaris.

El batlle, essent aquests dos punts atribucions seves, no els accepta.

El grup Independents proposa celebrar, al manco una reunió setmanal, per a resoldre els problemes de la majoria i prendre decisions comunes. S'aparcia la proposta, per una propera reunió.

A proposta del regidor de Cultura es demana a l'Ajuntament un recolzament jurídic a les activitats de Ràdio Maria, per a iniciar un procés de legalització, proposta que és acceptada

PLE DEL DIA 18 DE MARÇ

No hi assisteix el regidor Rafel Oliver.

Es tractaren els següents punts:

1.- Aprovar l'acta de la sessió anterior.

2.- Aprovar l'increment del 3% sobre l'Impost de Circulació de Vehicles, increment que ve donat per llei.

3.- Donació de comtes de Tresoreria, corresponent al 4rt Trimestre del 87:

Existències anteriors: 16.694.340 pts.

Ingressos:..... 5.275.015 "

Despeses:..... 12.837.479 "

Saldo Existent:..... 9.131.876 "

4.- Compte de valors de l'any 1987:

Saldo: 1.930.531 en valors.

6.199.119 en metàl·lic.

5.- Aprovació de la moció presentada pel grup municipal d'AP sobre renovació del conveni entre la CA i el Ministeri de la Vivenda sobre ajudes a les vivendes de protecció Oficial.

6.- Informació dels acords presos en Comissió de Govern.

7.- En caràcter d'urgència, s'aprovà mancomunar els serveis de Pompes Fúnebres.

UN RELLOTGE DE SOL:

Del Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports hem rebut aquest article que es publica per considerar que es tracta d'una construcció curiosa i entretinguda.

Dins els rellotges de sol n'hi ha uns que no són gaire coneguts i que es diuen "de pastor". Aquest nom, segons he sentit a dir, ve de què, un temps, s'usaven entre els pastors del Pirineu en formes molt rudimentàries.

Doncs bé, d'una manera molt senzilla s'exposa com poder construir-ne un amb l'ajut dels dibuixos adjunts.

Se comença per cercar un pot buit d'una beguda refrescant (per exemple "coca-cola" o cervesa) que té forma cilíndrica amb una base plana i una altra lleugerament còncaua i enfonyada. Per la base plana hi sol haver una retxillera que deixa la llengüeta de quan s'obre. Per la base còncaua, i just enmig, se fa un foradell per a passar-hi un fil de ferro de dos o tres mil·límetres de gruixa fins a la retxillera de l'altra base, de tal manera que aquest fil vagi per l'eix del cilindre, havent-lo abans passat pel centre del disc retallat del dibuix adjunt; fet això es dobleguen els dos extrems inmovilitzant el fil, deixant l'extrem de la base plana en forma d'anella damunt el disc, el qual s'aferra a la base reforçat, millor amb una

cartolina interposada per mor de la retxillera.

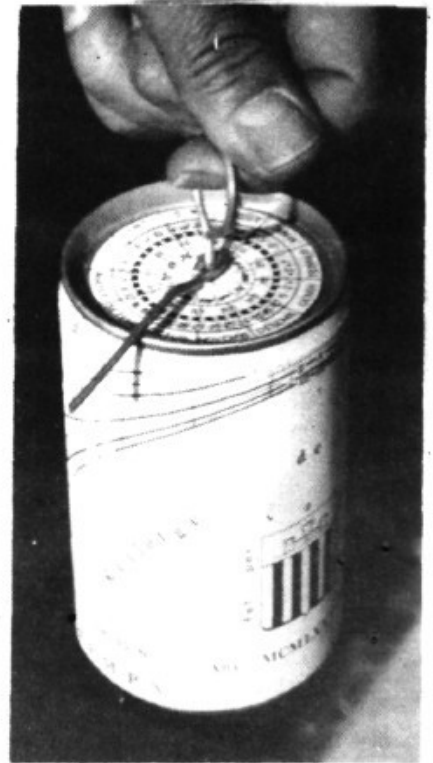
Tot seguit se retalla l'àbac de les hores del dibuix adjunt i s'aferra al cilindre del pot, amb la base plana la part de damunt, i amb el caire de l'anomenat àbac a 8 mm. del caire del pot (per tal de què s'aferrí lliurant la mica de bombat del pot).

Per aferrar l'àbac és precis fer coincidir les dates del disc tal com la figura indica.

S'acaba la construcció disposant la busca del rellotge, també amb un fil de ferro enganxat a l'eix daval l'anella i amb la forma i dimensions que s'aprecien en el dibuix.

I ja estam en condicions de poder fer la lectura. Per això cal suspendre el pot per l'anella, millor fent-li un cordonet i posar la busca damunt la data del disc (on es poden veure els mesos ordinaris i paquets de dies de 5 en 5), i també els mesos zodiacals amb el signe corresponent), i tot seguit, fer girar el rellotge fins que l'ombra de la busca sigui vertical; la punta de l'ombra de la busca donarà l'hora llegida a les corbes de l'àbac.

I tot d'una és precis fer una aclaració: es llegeix així l'hora de "temps verteder" que quasi mai és el mateix del "temps mitjà" del nostre rellotge de polsera; no es tracta d'un defecte d'a-

quest rellotge, el mateix succeix a qualsevol rellotge de sol; però no és un inconvenient per conèixer l'hora d'aquest temps que ens interessa: si corregim l'hora llegida amb els minuts que, per cada data que marca el disc, tendrem el mateix temps dels rellotges de polsera.

I just manca dir que si el pot s'omple amb arena o gra, el pes augmenta i es consegueix una millor compensació del petit desequilibri provocat per la busca a la verticalitat de l'eix.

Rafel Soler i Gayà

CORREU OBERT

UN GRA D'ARENA

Que hagi gent que se senti molesta davant la transposició de certs escrits d'opinió o informatius m'obliga a recordar el que segueix i a seguir lluitant malgrat aquests acolliments. Tots els que estimam la bona premsa estam per defensar els drets que emparen a tota persona lliure i, pel mateix, els principis estatutaris que regeixen la nostra publicació. Entenc que fer crítica comporta un sotmetiment previ a qualsevol rèplica o censura que es pugui provocar o contribueixi a adreçar idees. Amb aquesta significança estic al servei del poble per conseguir una bona predisposició, tolerància i acceptació amb tot el que manca o sobra a qualsevol persona; abans que donar rienda lliure a altres fets que ens duen a fer sistemàticament una oposició negativa. Sens dubte que és una cridada que suposa un gran sacrifici i per això mateix és més valuosa i ens fa estimar més.

Intent, sobretot, fer un bon ús d'aquest poder mitjançant una bona i clara informació que doni prou capacitat de diàleg i d'aproximació.

Som molts els que ho sabem però malhauradament pocs ho feim i som prou dèbils per ometre aquests formosíssims fets.

Desqualificam i ho proclamam a tot vent, baix els pretextos més inversemblants, per protegir el nostre individualisme mal duit.

Vull deixar ben clar que la força específica del nostre mitjà de comunicació implica una lliure responsabilitat, en no tergiversar i salvaguardar l'autenticitat de cadascú, sense

el més petit aguait de manipulació.

Per això, Fent Carrerany pretén ser una publicació sèria, neta i independent (en el sentit literal de la paraula) i s'acolleix a aquests conceptes per democratitzar el poble.

Confii en que Fent Carrerany subsistirà malgrat tota aquesta oposició que poca resta fa.

Vull pensar, creure i confiar en que totes les persones que encapçalen o col·laboren en l'equip no s'apartaran d'aquest camí i salvaran tota mena d'ambigüetats que puguin conduir a confondre els lectors.

Tomeu Monjo

PERQUÈ A LA LLENGUA MALLORQUINA LI HEM DE DIR LLENGUA CATALANA.

En primer lloc s'ha de dir que no podem parlar de "llengua" mallorquina sinó de dialecte. Si es parla de llengua catalana es perquè s'ha de donar un nom genèric a totes aquelles modalitats idiomàtiques d'una àrea determinada.

I en el nostre cas hem de parlar la llengua catalana ja que el 31 de desembre de 1229 Mallorca fou acabada de conquerir definitivament per Jaume I, i començarem així a compartir amb ells la mateixa cultura, i per tant la mateixa llengua.

El català, com tota llengua, no és invariable sino que es troba diversificat en múltiples varietats d'ús segons els llocs, les persones i les situacions. Aquestes varietats s'anomenen dialectes. Per això, aquesta no és més que el conjunt dels seus dialectes, sense que n'hi hagi cap de superior als altres i tots són dignes i respectables.

A més, al costat de totes les varietats, les llengües en posseeixen una altra, anomenada "llengua estàndard", que per damunt de les diferències dialectals, facilita la intercomunicació entre tots els parlants d'un mateix idioma.

Fca. Mª Bergas i Mas
(Aquesta carta no sortí al darrer número degut a l'excés de material ens oblidàrem d'ella. Us demanam disculpes. No ho tornarem fer)

BARRACHINA

CORREU OBERT

CORREU OBERT

Amic Toni:

He quedat extraordinàriament sorprès quan he rebut la revista del mes de febrer. La teva carta a la secció del "Correu Obert", m'ha retornat a una etapa que ja creia superada però que, degraçiadament, veig que no és així.

Crec que val la pena fer-hi unes quantes consideracions.

Comences amb el teu al·legat parlant de la denominació de la llengua, i demanes el per què de la denominació de catalana, i no, per exemple, mallorquina o balear. Parles de realitats oficials i d'acords de la "Real Academia Española" de l'any 1959, on es parla de llengua catalana, valenciana i balear com si fossin tres sistemes lingüístics diferents. Ja està bé, ja, que addueixes l'autoritat moral de l'"Academia Española", per parlar sobre la filiació lingüística de la llengua parlada a Mallorca i a València, però davant de la teva afirmació només se m'ocorren dues possibilitats: a.- o bé la informació que tu dius és errònia o, b.- tots els diccionaris oficials de la llengua castellana que jo tenc, i en són uns quants (t'ho asseguro!) estan equivocats -cosa que voldria dir que m'han enganat de valent-, ja que defineix com a catalana, aquella llengua parlada tant a Catalunya, com a les Balears, com a la major part del País Valencià, en una zona d'Aragó, Andorra, el Rosselló (territori francès) i a L'Alguer (illa de Sardenya).

Parles també, d'equiparacions del balear, del català i del valencià. Totalment d'acord. Tan bona i catalana és la llengua que es parla a Maria, com la que es pugui parlar a Alcoi o a Sabadell. El fet de la denominació de català és perquè el seu nucli de formació i expansió posterior es va fer a partir del territori que es coneix amb el nom de

Catalunya, igual que el castellà es denomina així perquè va ser a Castella on s'originà. Que a Mallorca, tradicionalment, l'anomenen mallorquí, a Menorca, menorquí o pla, a Alacant, alacantí, no desvirtua en cap moment que estem parlant d'una mateixa llengua.

Dius també que l'any 1928, mossèn Llorenç Riber (natural de Campanet), va ser elegit membre de la "Real Academia Española", com a representant de la llengua mallorquina. Ja m'imagin com es degueren quedar els menorquins, eivissencs i formenterencs quan varen veure que ells no eren dignes de tenir un representant a l'acadèmia espanyola! però, no, Toni, la realitat va ser molt diferent de la manera com tu ho expliques.

L'any 1926 i amb una intencionalitat política evident - recordem que era en plena dictadura de Primo de Rivera -, exactament dia 26 de novembre, va sortir un real decret pel qual es creaven tres seccions que permetessin l'entrada a l'"Academia Española", de les altres llengües parlades a Espanya: dues cadifres es reservaven a la llengua gallega, dues a la basca i quatre a la llengua catalana, repartides una per a un valencià; Lluís Fullana, una altra per a un illenc; mossèn Llorenç Riber, i les altres dues per a dos catalans; Eugeni d'Ors i Antoni Rubió i Lluch. A més a més et diré que tots quatre reberen l'encàrrec de l'"Academia", de fer el diccionari oficial de la llengua catalana (fet que no es produí per culpa d'esdeveniments d'ordre polític).

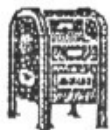
Esmentes després, en tants per cents, els resultats d'una enquesta que es passà en un congrés internacional de filologia romànica celebrat a Palma, en el qual el 95 % dels especialistes no compartien els criteris de normalització lingüística del català a les Balears. D'entrada t'he de dir que desconec completament aquestes xifres i afirmacions que tu dones -que supòs deuen ser certes-,

encara que em resulta difícil d'acceptar que gent especialista i que estudia les llengües com a sistemes de signes codificables, és a dir, científicament, puguin anar en contra de retornar a una llengua, la nostra, el que ha perdut, amb una legislació determinada. Ara bé, que estiguin d'acord, o no, amb una determinada política lingüística, això, sí que em sembla més normal, perquè no podem oblidar que la llengua és una eina política utilitzada, massa sovint, com a excusa o pretext per imposar o generar una acció política determinada. I de lingüistes amb pretensions totalitaristes, desgraciadament, no en manquen. Fins no fa molt, lingüistes que avui passen per uns perfectes demòcrates i asèptics políticament, feien afirmacions en les quals negaven el pa i la sal a la nostra llengua, traient-la eufemísticament de "vulgar", "vernacle", "dialecte", "familiar", etc.

Com pots veure, Toni, la llengua és una cosa que té molts pretendents o molts enemics, segons siguin els interessos a defensar.

Igualment és innegable que entre pobles que parlen la mateixa llengua es creen uns vincles històrics i culturals importants; i així com es d'Hispanoamèrica en termes culturals i polítics, igualment vàlid és parlar de Països Catalans com a referent cultural. Si a partir d'aquí es pot generar un projecte polític, és una qüestió que només la història, resoldrà. Però, la desqualificació per endavant, no em sembla massa democràtica.

Finalment parles d'uns sondejors fets a les Balears on es "demostra clarament" que la gent no xerra el català, ni està d'acord amb la "imposició" de tal llengua. Només et puc dir, referent a això, i crec que hi estaràs d'acord, que l'especial situació que la història ens ha fet viure els últims cinquanta anys, ens ha fet un poble analfabet de la seva

CORREU OBERT

pròpia cultura, en uns nivells que no siguin el familiar i el col·loquial. L'escola en la nostra llengua ens ha estat vetada fins fa poc -i el que hi ha ara no és cap meravella-, els mitjans de comunicació són aclaparadorament en castellà, així com la burocràcia i l'alta cultura. Tot això ens ha creat un sentiment d'inferioritat lingüística i desconeixement de la nostra realitat, que només es podrà superar si la balança no ja, s'equilibra, sinó que es desnivella clarament al nostre favor. Que la gent, que és la que usa la llengua, en desconeixi el seu origen i filiació, ve a demostrar precisament, el grau d'ignorància en què ens ha sumit. La llengua, això que tothom usa com a vehicle de comunicació, no deixa de ser una ciència, que com totes s'ha d'estudiar per parlar-ne amb propietat.

D'igual manera tothom viu en cases i pocs són els que sabrien construir una casa així com Déu mana; o també es pot adduir que tothom va calçat i també serien ben pocs els que podrien fer una sabata que servis comodament la seva finalitat. Mira de fer una enquesta sobre els impostos, Toni, i veuràs com el percentatge dels que opinen que no n'han de pagar s'acostaria al 100%, i no obstant, el fet de la seva existència és una de les fites de la justícia social més importants que hi ha hagut en tota la història de la humanitat.

Permet-me una altra consideració abans d'acabar. De les prop de dues-centes paraules que fas servir en la teva carta, no n'hi ha cap, fixa't bé, cap ni una, que no pertanyi a l'àmbit del català. L'única diferència que es podria establir seria a nivell normatiu, cosa lògica, d'altra banda, en una persona que no ha tingut la possibilitat d'estudiar la seva llengua de manera normal i per tant no ha pogut accedir a l'aprenentatge que implica dominar l'expressió escrita. Tu creus que si estàs parlant de dues llengües distintes,

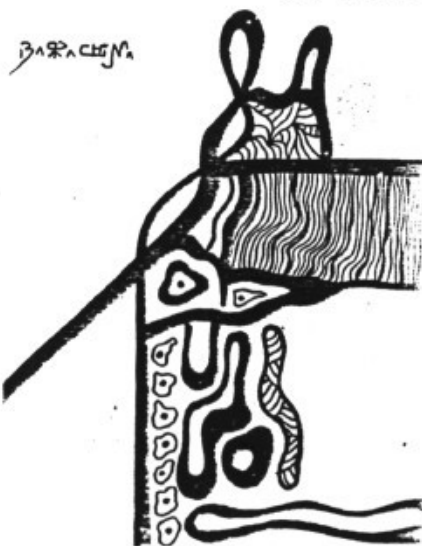
podriem parlar d'un 100% de coincidències? No, Toni, no.

Mallorquí, valencià i català són tres branques d'una mateixa llengua, que pot rebre el nom que vulguis donar-li; però no separis amb terminologies confusament polititzades allò que la ciència filològica no ha fet.

Jo sé que tu estimes la nostra llengua -anomena-la com vulguis-, tant o més que qualsevol altre. Usa-la doncs, sempre que puguis, mira d'esforçar-te per parlar-la cada dia millor, estudia'n la seva història i formació si t'interessen aquestes qüestions i veuràs com allò que mou les llengües a fer-se grans les unes, petites les altres, odiades o estimades, no són elles mateixes, sinó els homes que les utilitzen, descaradament, per aconseguir el domini dels uns sobre els altres.

Una abraçada,

Joan Gelabert

SA FARINERA

Estimat Toni:

Acab de llegir el II capítol que has publicat a la nostra revista "Fent Carrerany", dedicat a Sa Farinera. Si en el primer capítol ja hi vaig trobar una sèrie d'inexactituds quan parles dels Guals (et fas un bon embolic entre germans, cunyats i altres parents), en aquest segon, segueixes amb semblants errors quan parles del metge

"Pelo", anomenant-lo Antoni, quan el seu nom és Llorenç. Encara que aquests errors tinguin la seva importància, allò que m'ha mogut a interpell·lar-te és el tema dels preus de la farina, del pa i de moldre, pels voltants del 42. Em sembla que vas molt desencaminat, Toniet.

Els anys 1940, 1941 i 1942 són coneguts a la nostra terra com els anys de la fam, els anys de l'estraperlo (que per cert aniria molt bé que qualcú es decidís a investigar i contar totes aquelles vergonyes). Consulta els mariers majors de 60 anys, demana'ls com s'ho feien per moldre un sac de blat, que costava en diners i en perills i quedaràs espantat de tot el que et contaran. I si ho trobes oportú, fes-ho públic per a vergonya de tots.

Dius que un quilo de pa valia, en aquell temps, més o manco una pesseta. Però, Toni, tu saps que dius? Saps que costava un quilo blat? I el pa es fa de blat, o no? Idè, jo t'ho diré. Un quilo de blat costava 2'50 pts; més ben dit, era el govern el qui pagava 2'50 pts, per quilo de blat que intervenia als pagesos. Però si eres tu, qui n'havia de comprar, no en trobaves per manco de 15 o 17 pessetes el quilo.

Crec que valdria la pena que perdressis una mica de temps investigant aquestes coses i veuries com hi anaves d'errat.

Sé que entendràs la finalitat de la meva carta, Toni. Si no tapreciàs, si no fossis fill d'un bon amic meu, possiblement ho deixaria anar, però com que sé que tu estimes la veritat i l'objectivitat, com a home d'estudis que ets, és per això que m'agradaria deixar les coses al seu lloc.

Una abraçada,

Miquel Oliver Roig

Carrerany Esportiu

MES VAL TARD QUE MAI.

En el número anterior de FENT CARRERANY, aparegueren dins la secció de "CARRERANY ESPORTIU" les classificacions de la final Insular de Cros. Degut a unes errades per part del Comité Tècnic de la Federació Balear d'Atletisme, que donaren lloc a una reclamació per part del Delegat d'Esports del Col·legi Públic A. Monjo i que a la fi va prosperar a favor nostre, és el que ha fet que aquesta informació surtis en retard. Però, ja es sap, val més tard que mai.

Les nines de 2ª es classificaren individualment de la següent manera:

- * 5ª - Catalina I. Barceló Pira.

- * 7ª - Antònia Margalida Cladera Pira.

- * 8ª - Anne Sophie Estarellas Massanet.

- * 32ª - Fca. Ma Buñola Mas.

- * 33ª - Maria Payeras Bergas.

Per equips, aquestes nines es classificaren segones, es a dir, subcampiones de Mallorca, quan en la primera relació que ens donaren ni tan sols hi apareixien, la qual cosa donà peu a les reclamacions abans esmentades.

Un "BRAVO" molt fort i enhorabona pel premi aconseguit amb el seu esforç. Jo els aconsellaria que seguissin per aquest camí esforçant-se per arribar, si és possible, que crec que sí, a cotes més altes.

Onofre Sureda Ribas.

Primer

Per el proper dia 10 d'abril, el Moto-Club COP DE GAS té organitzat un trial-indor a la Plaça des Pou.

Aquesta prova serà puntable per la "I Copa Mallorca" i es celebrarà a partir de les 10 hores del matí.

El trial-indor és una modalitat motociclista que consisteix en dur a un lloc tancat o en aquest cas urbà, una prova de trial on els obstacles són tots artificials, és a dir, posats o creats per l'organització.

Es una activitat molt espectacular i en ella la habilitat del pilot i el saber estar damunt la màquina jugan un paper importantíssim ja que la tècnica impera damunt la força.

A ben segur que els membres de COP DE GAS sabran montar cada una de les zones amb obstacles i dificultats suficients com perquè la competició siga entretenguda i espectacular. Tot això farà que els pilots i el públic s'hopassin d'allò millor amb aquesta espectacular i plena de color modalitat esportiva.

La participació de pilots serà, com a totes les proves del món del motor,

Carrerany Esportiu

Trial Indor Maria

numerosa i les figures més relevants d'aquest esport a dins l'illa estaràn al nostre poble. Gent de tot Mallorca vendrà a Maria a veure el desenvolupament de la prova.

Per altre part cal dir que el Moto-Club COP DE GAS és notícia perquè s'han celebrat eleccions per cubrir els càrrecs de la nova Junta Directiva. Es va presentar una candidatura única encapsalada per en Miquel Mestre, que fins al moment havia estat president de la junta provisional. A n'aquesta primera Junta Directiva de la nova etapa del Moto-Club COP DE GAS hi ha hagut altes i baixes en referència a la passada.

La composició de la nova Junta Directiva és la que segueix:

Prsident: En Miquel Mestre Morey

Vice-president: En Bernat Quetglas Jordà.

Secretari: En Pere Payeras Mas.

Tresorer: En Lluç Bergas Bergas

Vocals:

En Joan Llabrés Bergas. (motos-trial).

En Sebastià Cifre Miralles. (motos-velocitat).

En Nadal Planas Mas. (motos-enduro).

En Xisco Font Alomar i En Biel Tugores (cotxes).

En Biel Sabater Ferriol. (esports diversos).

N'Antoni Lluç Mas Negre. (promoció).

En Pere Vanrell Ferriol. (bauxes).

Durant aquest any 88 el Moto-Club té altres proves organitzades, a més de la del dia 10 d'abril i el calendari és el següent per el que resta d'any:

Juny: dia 19 (EN) Enduro Maria.

Setembre: dia 10 (TR) Trial Indor Maria.

Octubre: dia 23 (TC) IV Trofeu Illes Balears. (M.C COP DE GAS/MEDIA MILLA)

Com es pot veure a n'aquest any s'hauran celebrat organitzades per COP DE GAS un total de 5 proves, totes elles puntuables per la "I Copa de Mallorca".

Jaume Mestre.

FEIM CARRERANY

ASSOCIACIÓ CULTURAL
MARIA DE LA SALUT

EXCURSIÓ AL PUIG TOMIR

El passat diumenge 13 de Març, anàrem a fer la volta al Puig Tomir, tercer en altitud de Mallorca.

L'esmentada excursió s'havia de fer en principi dia 6 de Març emperò la nit anterior va nevar i calgué ajornar-la una setmana. Cal dir que a d'alt del Tomir hi encara trabàrem neu.

Partirem de Lluc a peu cap a Menut, Planta embotelladora, Vèrtex del Tomir, Casa de la Neu, Coll del Puig de Ca, Es Camp Redó, Es Coll des Pedregueret, Planta embotelladora, Menut i Lluc. Férem un CARRERANY molt llarg, alguns es cansaren molt, emperò tot acabà bé amb una xocolatada a la plaça de Lluc.

Pel mes d'Abril tenim pensat anar a "L'Ermida de Bonany" a fer un "pancaritat" i celebrar d'aquesta manera "el dia de l'Angel".

La sortida serà des de la Plaça des Pou a les 9 hores del matí, a peu, cap al Puig de Petra, Son Roca, benzinera de Petra, Petra i Ermida de Bonany, amb un recorregut aproximat de 10'5 quilòmetres.

Cap la possibilitat de què qualqu hi vagi en cotxe ens prepari el dinar, paella, torrada, etc.

EMISSIONS DE RÀDIO MARIA F.M.

Podeu sintonitzar amb Ràdio Maria al 104.1 de la F.M. tots els divendres, de 6 h. a 8 hores de l'horabaixa i els dissabtes de les 4 h a les 6 h. també de l'horabaixa.

... I SEGUIM MARXANT...

PROGRAMACIÓ D'EXCURSIONS PER L'ESTIU

D'aquí a la Mare de Déu pensam fer les següents excursions:

- 10 d'abril..... PUIG DE BONANY
- 8 de Maig..... PUIG DE MASSANELLA
- 5 de Juny..... CASTELL DE SANTUERI
- 3 de Juliol.... TORRENT DE PAREIS
- 7 d'Agost..... SA COSTERA

Itinerari al Puig de Bonany

